

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Caput III. De modo, quo observanda sunt præcepta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42634

Calendarium vetus ordinari presbyter alibi, dicitur
l. 6. quando de Sacram. Ordinis. Denique de obli-
gationibus advenarum, peregrinorum & vagorum,
optimè habet *Delbene* de *Immun. Eccles.* toto cap.
11. & 12.

690

C A P U T III.

De modo, quo observanda sunt Præcepta.

D U B I U M I.

An debeant impleri ex Charitate.

“**R** Esp. Possunt impleri sine charitate, nisi hanc in
“ substantia includant; ut v. g. Præceptum di-
“ lectionis Dei. Ratio, quia tantum præcipitur, sub-
“ stantia actus inclusi in præcepto, v. g. ut honore-
“ tur parens, non autem finis, aut modus præcepti, ut
“ docet *S. Thom. 1. 2. q. 100. a. 10.* Interim certum est,
“ requiri charitatem in operante, ut impletio præ-
“ cepti sit meritoria, juxta illud, *1. Corinth. 13. Si*
“ *linguis hominum loquar. S. Tho. Suar. Sanch. Unde*
“ *resolvuntur sequentes Casus,*

“ I. Si quis jejuret, vel interfuit Sacro, ob vanam
“ gloriam, vel etiam ut furetur, potest nihilominus
“ implere præceptum, etiam per actum ex circum-
“ stantiis peccaminosum; quia implet substantiam il-
“ lius præcepti, licet peccet contra aliud, cui finis ille
“ malus opponitur, ut docet *Sanch. 1. mor. c. 14.*
“ *Laym. l. 1. t. 4. c. 4. n. 6. Lugo dis. 22. s. 2. n. 23.*

“ II. Simili ratione impletur votum, juramen-
“ tum Deo factum, poenitentia Sacramentalis, licet
“ actus ipse sit peccatum. *Iidem ll. cc.*

A D D E N D A.

691 **Q.** 114. *Quid tenuerint aliqui circa necessita-
tem charitatis pro implendis præceptis, &
quomodo*

quomodo sint confutandi. R. Bajus, Iansenius & alii docuerunt charitatem esse necessariam ad implenda omnia præcepta; item omnem actionem esse peccatum, quæ non fieret ex charitate, uti referemus & falsum esse ostendemus l. 2. n. 132.; Hic satis est notare, quod certum sit præcepta posse impleri absque Charitate, nam inter 79. propositiones Bajanæ à Pio V. Greg. XIII. & Urb. VIII. Damnatæ, est hæc 16., Non est vera legis obedientia, quæ fit sine charitate.

DUBIUM II.

692

An ad impletionem præceptorum, requiratur intentio iis satisfaciendi.

Resp. Quod non. Ita Sanch. Vasq. 1. 2. q. 100. c. a. 9. & alii communiter. Ratio est, quia lex tantum præcipit liberam operis externi executionem, v.g. auditionem Sacri, non autem, ut alio peculiari actu quis velit vel intendat præcepto satisfacere: sive, ut alii loquuntur, præcepta non obligant ad obedientiam formalem, hoc est, ut aliquid fiat, quia præcipitur; sed tantum ad materiale, sive ut fiat, quod præcipitur, vid. inf. lib. 3. tr. 3. c. 1. d. 3. Vnde resolvuntur sequentes Casus:

I. Qui alicujus præcepti immemor, illud implevit, v.g. ignorans esse diem festum, liberè tamen interfuit Sacro, is satisfecit: Neque, ut quidam volunt, necesse est, ut postea intelligens esse diem festum, velit tunc satisfacere per Missam auditam, quia implevit substantiam actus præcepti. S. Th. Henr. Fil. 5. c. 7. q. 7.

II. Is votum, juramentum & poenitentiam Sacramentalem verè implet, qui opera promissa vel injuncta exequitur, etsi non habeat intentionem implendi; modò tamen non applicet ea pro alia re.

B b 3

Ratio,

Ratio, quia *vota*, &c. sunt leges quasi particulares,
 quas homo sibi, vel alteri imponit, unde tantum
 obligant ad substantiam actus. *Suar. Azor. Less.*
Laym. num. 7.

693

DUBIUM III.

*An satisfaciat praecepto, qui faciens opus, ex-
 presse intendit per illud non satisfacere.*

R Esp. Satisfacit. *Suar. Val. Vasq. l. c. & Less. l.*
2. c. 7. dub. 10. contra Navar. Azor. &c. Ratio
 est quia praecepta tantum obligant ad substantiam
 operis inuncti; ergo illa posita non est in potesta-
 te operantis, ut non satisfaciat. Nec refert, I. quod
 actus non operentur ultra intentionem agentis,
 quia id intelligitur, quando est in potestate ope-
 rantis, v. g. satisfacere, vel non. Nec 2. quod qui
 debet alteri centum, non satisfaciat obligationi, si
 liberali donatione det ducentos: Nec 3. quod vo-
 to obligatus ad recitandum rosarium, si recitet anti-
 mo non implendi, non satisfaciat. Ratio, quia haec
 & similes obligationes proveniunt ex voluntate
 promittentis, qui, sicut ab initio debitorem se liberè
 constituit, sic in debito liberè permanere potest:
 obligatio autem parendi legi, provenit ex volunta-
 te legislatoris; ideoque non extenditur ultra ejus in-
 tentionem & voluntatem, nempe ultra substan-
 tiam operis praecepti. *Kôn. n. 309. v. Less. l. c. &*
Laym. hic. unde resolvuntur sequentes Casus:

I. Sacerdos, qui legit Horas, non eâ devotione,
 quâ voluit, ideoque proposuit, ad satisfaciendum
 praecepto, repetere, etsi deinde non repetat, satisfacit
 tamen praecepto. *Suar. Kôn. Lugo &c.*

II. Audiens Sacrum die festo, quod scit esse ulti-
 mum, (vel, si non sit ultimum, intendens non
 audire aliud) licet intenderit non satisfacere, verè
 tamen

tamen satisfecit præcepto de audienda Missa, et si peccarit contra aliud præceptum, quo quis tenetur esse subditus legislatori. *Lugo l. c.*

III. Is, qui Sacrum audivit die festo, legit Horas Canonicas, absolvit pœnitentiam Sacramentalem, cum animo non satisfaciendi, non tenetur postea mutare voluntatem, ut velit per præcedens opus satisfecisse: quia verè satisfecit, *Sanch. Salas, d. 9. n. 33. Lugo de Euch. di. 22. s. 2. n. 12. contra Suar.*

Opponi potest, quod dicitur Reg. 88. Juris in 6. *Certum est, quod is committit in legem, qui legis verba complectens, contra legis nititur voluntatem.* R. Sensus est eum peccare contra legem, qui licet hanc impleat, tamen contemnit, & paratus est non implere, nisi aliunde ad implendum moveretur.

DUBIUM IV.

694

An ad impletionem Præceptorum requiratur intentio, seu voluntas faciendi id, quod præceptum est.

Resp. Quòd sic: Ratio est, quia cum lex detur hominibus, non brutis, ideoque humano modo sit implenda, hinc impletio omnis præcepti, sive humani, sive divini, debet esse actus humanus conjunctus cum libertate & voluntate operantis, id est, ut velit sive intendat facere hoc, quod est præceptum; v. g. audire sacrum, jejunare &c. Est communis. *Vid. Vasq. 1. 2. q. 100. a. 9. Suar. Sanch. Vnde resolvuntur hi Casus:*

I. Qui audivit sacrum die festo ebrius, dormiens, aut impos sui quomodocunque, aut nescius quid aggrederetur aut vellet facere, tenetur postea compos sui factus, audire aliud sacrum. *Suar. Sanch. Salas d. 9. num. 32.*

B b 4

II. Is,

II. Is, qui audivit sacrum, jejunavit, &c. prorsus
 "violenter coactus, non satisfacit, non enim fuit
 "coactus humanus, defectu voluntariâ. *Vasq. Suar.*
 "Azor, *Fill. n. 212.*

Dixi, prorsus violenter: Quia si famulus, v. g.
 "metu Domini, aut puer metu Magistri, sacrum au-
 "diat, (esto non fit auditurus, si magister abesset) is,
 "et si perversâ voluntate illâ peccet, præcepto tamen
 "satisfacit. Ratio, quia metus non tollit libertatem.
 "Sanct. *Sal. l. cit. Lay. l. 2. t. 4. c. 4. num. 12.*

III. Recitans Horas solâ intentione legendi, vel
 "addiscendi, non satisfacit; uti nec ille, qui vadit ad
 "sacrum, tantum ut oculos pascat, cum alio collo-
 "quatur, vel expectet amicum. *Lugol. c. n. 23.*

IV. Nec satisfacit is, qui tantum fictè confitetur,
 "orat &c., quia non ejus fictio, sed opus, præcep-
 "tum est.

A D D E N D A.

695 Q. 115. *An universaliter verum sit, quod id,*
 "quo impletur præceptum, procedere debeat ex
 "cognitione, voluntate & libertate operantis. R. Vi-
 "dentur affirmare Auctores & *Busenb.* jam relatus,
 "cum quibus *Herinck* hic d. I. n. 36. dicit actum,
 "quo impletur præceptum, debere esse voluntarium
 "& ex certa cognitione, ideoque illum, qui in ebrieta-
 "te resitueret, reipsa non ponere actum lege justitiæ
 "præceptum. Communis illa sententia tenenda est,
 "si per præceptum saltem concomitanter aut indirectè
 "imperetur actus liber & humanus, uti fit per præcep-
 "tum audiendi Missam, legendi horas Canonicas
 "&c., nam simul imperatur humana applicatio men-
 "tis ad ejusmodi opera, cum debeat adesse aliqua at-
 "tentio ac devotio, quam habere non potest ebrius,
 "dormiens,

dormiens, impos sui, planè non advertens, recitans tantum ut legat vel addiscat &c. Deinde ut impleatur præceptum, etiam non debet adesse voluntas positivè contraria præcepto & coacta, nam præceptum ideo est, ut dirigat voluntatem & opus subditi, adeoque præceptum postulat; ut voluntas subditi non sit à præcepto positivè averfa: Si tamen præceptum non imperet actum humanum, & voluntas non sit positivè contraria præcepto, dici posset impleri per actum etiam non liberum aut per omissionem puram, *Ratio* est 1. quia etiam pro statu, quo adesse non potest voluntas & libertas, adhuc obligat præceptum, & si opus tum ponatur, re ipsa ponitur substantia rei præceptæ, & hoc ipso obtinetur finis præcepti, ergo impletur præceptum. *Antec. prob.*, ebrius tenetur præcepto jejunii, nam qui ei in ebrietate constituto daret carnes comedendas, peccaret, ergo in eo statu tenetur præcepto, ergo etiam in eo statu debet posse implere, alioquin teneretur ad aliquid impossibile impleri: & re ipsa non comedendo implet, cum re ipsa jejundet, & hoc ipso maceratur in corpore, quæ maceratio est finis legis: similiter fur, qui in ebrietate restituit, tenebatur restituere, & restitutio in eo statu facta est hoc, quod imperabat justitia, quia hac positâ iterum habebatur adæquatio inter jus activum unius & passivum alterius, quæ adæquatio est finis à justitia intentus: item si in Monasterio sit præceptum silentii pro tota die, qui totâ die dormit, implet præceptum, quia re ipsa filet, & non turbatur domus, quod præcepto illo intendebatur; imò si præceptum sic diceret, qui hac die per tres horas servarit silentium, poterit reliquâ parte diei loqui, qui per tres horas post latum præceptum dormiisset, etiam inscius præcepti, utique posset postea cum aliis reliquo tempore loqui, ergo. *Ratio* est

B b 5

2., quia

2., quia Virtus, ex cuius motivo ponitur præceptum, non obligat ad actum procedentem ex motivo suæ propriæ honestatis, uti cum communi *Maurus Tom.* 2. q. 183. & *Palav.* de just. à n. 91; Neque necessarium est, ut impletio sit actus bonus, uti n. 690. dictum est, & præter ibi citatos docent *Vasq.* 1. 2. q. 100. a. 9. *Palav.* n. 92. *Illf.* t. 1. d. 2. n. 36. vocans communissimam & certam sententiam, ergo neque est necessarium, per se loquendo, ut sit actus voluntarius & liber. *Conseq. prob.*, nam ista ratio voluntarii & liberi sæpe superaddet solam malitiam & turpitudinem, tum scilicet, quando præceptum implebitur per actum malum, sed talis malitia & turpitudinis nihil facit ad finem præcepti, qui haberi poterat sine malitia, quam præceptum nolebat, ergo.

696 *Objicies* Præceptum datur homini, ergo actus, quo impletur, debet esse actus humanus. *R. n. conseq.*, satis est enim esse actum hominis, qui tali lege tenetur, & per eum actum obtineri finem legis.

Inst. Ut sit formalis transgressio legis, debet esse actus humanus, ergo etiam ut sit formalis impletio legis. *R. n. conseq.*, formalis transgressio legis est peccatum, quod semper est liberum; è contra impletio legis nec necessariò est peccatum, uti per se patet, nec necessariò est actus bonus, uti dictum, ergo nec necessariò est actus liber. *Neque dicas*, absque actu libero fore impletionem præcepti negativam tantum, id est, non transgressionem, non autem esse positivam; *Contra* est, ponitur hoc, quod præcipitur & hoc posito habetur finis præcepti, ergo adest positiva illius impletio, cum non requiratur voluntas implendi seu satisfaciendi, uti n. 692. dictum est.

DUBIUM V.

697

An duplici præcepto uno actu, vel diversis actibus, eodem tempore possit satisfieri.

Resp. I. Uno actu diversa præcepta simul impleri possunt, nisi aliud colligatur ex mente præcipientis. Patet ex præxi quotidiana, qui enim obligatur ad Horas ratione ordinis & beneficii, satisfacit unâ recitatione. *Sanch. l. 1. in Decal. c. 14. c. Sal. Bon. p. 9. Unde resolvuntur hi Casus:*

I. Cum dominica & festum incidunt in eundem diem, non teneris audire duo sacra.

II. Votum & Pœnitentia in confessione iuncta, plerumque non implentur per actum aliàs debitum: quia hæc plerumque non est mens vovens, & Confessoris. *v. Suar. tom. 4. in 3. p. Sanch. l. c.*

Dixi, plerumque: quia subinde Confessarii iungunt opus aliàs præceptum.

III. Qui alteri ex pluribus obligationibus debet centum v. g., non satisfacit si semel dat centum, quia in debitis iustitiæ attenditur æqualitas rei ad rem, non potest autem unum centum æquale esse debitis plurium centum: Unde in his alia est intentio & mens obligantis. *Sanch. Sal. l. c.*

Resp. II. Potest quis eodem tempore diversis actibus duplici præcepto satisfacere, dummodo unum non impediatur alterum. Est communis. Et ratio, quia plerumque temporum diversitas non præcipitur. *Suar. Azor. p. 1. l. 7. c. 5. Sanch. l. c. Unde de resolves:*

I. Potest quis eodem tempore audire Missam in festo præceptam, & simul legere Horas, vel alias orationes, voto, aliâve ratione debitas, *Bon. n. 8.*

II. Potest item, qui tenetur audire duas Missas, eas

“eas audire simul : imò etiam tres , ùt docent aliqui,
 “dum simul in pluribus altaribus fiunt. *Sanch. num.*
 “12. *Major. in 4. dist. 18.*

698

DUBIUM VI.

*An, qui uno actu violat plura praecepta, commit-
 rat plura peccata.*

“**R** Esp. Si violet Præcepta materialiter tantum
 “diversa, ita ut licet sint plurium legislatorum,
 “habeant tamen motivum formale idem, & versen-
 “tur circa materiam eandem numero, cum iisdem
 “circumstantiis, unum tantum peccatum committit:
 “si verò præcepta sint formaliter diversa, ob moti-
 “va proxima specie distincta; vel versentur circa ma-
 “teriam numero diversam, committet plura pecca-
 “ta, quia sunt obligationes & malitiæ diversæ. *Sanch.*
 “*de Matri. l. 9. d. 15. Vasq. 1. 2. d. 9. Salas, Lugo, d. 16.*
 “*nu. 245. Unde resolvitur.*

“ I. Qui non jejunavit die Vigilæ, incidentis in
 “Quadragesimam; aut neglexit Sacrum festo inci-
 “dente in Dominicam, unicum commisit peccatum,
 “satisque est confiteri de jejunio, & Sacro uno: quia
 “in his præceptis una est ratio formalis & motivum
 “proximum, v. g. in priore, maceratio carnis; in
 “posteriore cultus Dei. *Laym. Sanch. Lugo l. c.*

“ II. Qui violat votum & juramentum, vel vo-
 “tum & præceptum Ecclesiæ de eadem re, duplicem
 “malitiam committit, ac proinde id in confessione
 “explicandum est: quia voti observatio præcipitur,
 “ut fides Deo debita servetur; juramenti autem, ne
 “Deus vocetur in falsum testem: & sic duæ sunt hic
 “rationes formales; uti & sunt in omissione Missæ,
 “quæ & propter festum, & ex injuncta pœnitentia
 “audiri debet. *Lugo l. c.*

III. Si

III. Si ligatus cum ligata adulteretur, duplex^{ce} peccatum iniustitiæ committitur, unum contra propriam uxorem, alterum contra maritum adulteræ: uti etiam, si quis uno actu occidat plures, sunt^{ce} plura homicidia: quia in istis materia est numero^{ce} diversa. *Lay. l. 1. t. 2. c. 10. n. 3. Sanch. Lugo, l. c.* “

CAPUT IV.

Quæ excusent à transgressione Præcepti.

DUBIUM I.

699

An ignorantia excuset.

Resp. Si fit invincibilis, excusat; quia nemo^{ce} peccat, nisi actu voluntario; hic autem^{ce} cognitionem præsupponit. Si autem sit^{ce} vincibilis & culpabilis, non excusat; qua^{ce} lis est, cum poteras, & tenebaris scire, aut discere, & in mentem veniebat dubitare, nec studuisti intel^{ce} ligere. *S. Aug. S. Thom. Sanch. 1. mor. cap. 16. & ca^{ce} teri communiter contra Palauin. Unde resolvitur: “*

I. Si quis die jejunii nihil cogitans de præcepto,^{ce} cœnet, aut carnes comedat, non peccat: similiter in^{ce} aliis; ut si occidas hominem, putans esse feram.^{ce} *Bon. to. 2. d. 2. q. 8. p. 3.* “

II. Si in aliqua re tantum advertas malitiam^{ce} unius generis, illam solam contrahis, ut v. g. si quis^{ce} cognoscat fœminam, quam scit non esse suam,^{ce} ignorat autem esse consanguineam, is fornicatio^{ce} nem tantum, vel adulterium committit, non in^{ce} cestum. *Laym. l. 1. t. 2. c. 4. Bon. l. c.* “

ADDENDA.

Q. 116. *Quid sit, & quotuplex ignorantia. R.* 700
 §. I. Ignorantia, in genere, à S. Dionys.
 & S.